

Obsah

Úvod	13
Poděkování	13
O čem kniha pojednává a pro koho je určena	14
1 Různorodost poruch autistického spektra (PAS), rozdílná míra symptomatiky	17
2 Vývoj a změny přístupů k dětskému autismu	31
2.1 Historický vývoj po současnost	32
<i>Prvotní definice pojmu autismus a Aspergerův syndrom</i>	32
<i>Psychoanalýza a autismus: černé období historie</i>	35
<i>Rozšiřování povědomí o autismu a zlepšování diagnostiky</i>	39
<i>Behaviorální přístup a nácviky komunikace</i>	40
<i>Aktivní zapojení rodičů</i>	43
<i>Neurobiologický a neuropsychologický výzkum autismu</i>	44
<i>Očkování a následné střevní potíže jako příčina autismu</i>	46
<i>Etiologie autismu</i>	49
2.2 Vývoj diagnostických kritérií a pojmů	54
2.3 Pervazivní vývojové poruchy, poruchy autistického spektra, vymezení pojmů	59
3 Charakteristické projevy, deficity a chování	63
3.1 Triáda problémových oblastí společná pro poruchy autistického spektra	63
<i>1. Sociální interakce a sociální chování</i>	63

	2. <i>Komunikace</i>	99
	3. <i>Představivost, zájmy, hra</i>	117
3.2	Nespecifické variabilní rysy	132
	<i>Percepční poruchy</i>	132
	<i>Odlišnosti v motorickém vývoji a projevech</i>	138
	<i>Emoční reaktivita</i>	162
	<i>Adaptabilita</i>	166
	<i>Problémy v chování</i>	173
4	Popis jednotlivých poruch autistického spektra	179
4.1	Dětský autismus	179
	<i>Autismus v adolescenci a dospělosti</i>	184
4.2	Atypický autismus	184
4.3	Aspergerův syndrom	188
	<i>Nízko funkční a vysoce funkční Aspergerův syndrom</i>	193
	<i>Mohou se lidé s Aspergerovým syndromem zapojit v dospělosti do běžného života?</i>	196
4.4	Dětská dezintegrační porucha	196
4.5	Jiné pervazivní vývojové poruchy	207
4.6	Autistické rysy	211
4.7	Hyperaktivní porucha sdružená s mentální retardací a stereotypními pohyby	212
4.8	Rettův syndrom	214
	<i>Výskyt Rettova syndromu</i>	215
	<i>Průběh poruchy</i>	216
	<i>Epilepsie u dívek s Rettovým syndromem</i>	217
	<i>Chování a další specifické projevy dívek s Rettovým syndromem</i>	220
5	Demografické charakteristiky	227
5.1	Četnost výskytu autismu, epidemiologické studie	227
	<i>Důvody nárůstu počtu dětí s autismem</i>	229
5.2	Rozdíly mezi pohlavími	231
6	Vývoj poruchy v jednotlivých věkových obdobích	233
6.1	Diagnostika v raném věku	234
6.2	Narození a první rok života (0–12 měsíců)	235
	<i>Diagnostika v prvním roce života</i>	236
6.3	Batolecí období (13–30 měsíců)	237
	<i>První nejběžnější postřehy v oblasti řečového vývoje a celkové komunikace</i>	237

	<i>První nejběžnější postřehy v oblasti sociálního chování</i>	239
	<i>První nejběžnější postřehy v oblasti chování a herních aktivit</i>	240
	<i>Vývojový regres u dětí s autismem</i>	241
	<i>Diagnostika v batolecím věku</i>	242
6.4	<i>Předškolní období (3–6 let)</i>	245
	<i>Znovunabývání ztracených dovedností u dětí s vývojovým regresem</i>	248
	<i>Obtíže v rozlišování dětského a atypického autismu a Aspergerova syndromu</i>	250
6.5	<i>Mladší školní věk (6–11 let)</i>	251
	<i>Diagnostika v mladším školním věku</i>	252
6.6	<i>Puberta, adolescence</i>	254
	<i>Diagnostika v období puberty a adolescence</i>	255
	<i>Prognostické faktory ovlivňující fungování v dospělosti</i>	257
6.7	<i>Dospělost</i>	258
	<i>Inventář typického chování lidí s Aspergerovým syndromem</i>	259
	<i>Diagnostika v období dospělosti</i>	264
	<i>Délka života u lidí s autismem</i>	264
	<i>Diagnóza příbuzného s autismem či Aspergerovým syndromem</i>	265
6.8	<i>Shrnutí důležitých postřehů týkajících se diagnózy</i>	266
	<i>Tři stupně ke správné diagnóze</i>	267
7	Diagnostika poruch autistického spektra	269
7.1	<i>Přehled screeningových a diagnostických nástrojů</i>	270
	<i>ADI-R – Autism Diagnostic Interview-Revised (Lord, Rutter et al., 1994)</i>	270
	<i>ADOS – Autism Diagnostic Observation Schedule (Lord et al., 2012)</i>	271
	<i>A. S. A. S. – The Australian Scale for Asperger’s syndrome (Garnett, Attwood, 1995)</i>	273
	<i>AQ test – Kvocient autistického spektra (Baron-Cohen, 2001)</i>	274
	<i>CARS – Childhood Autism Rating Scale – Posuzovací škála dětského autismu (Schopler, Reichler et al., 1988); 2. vydání Schopler, Van Bourgondien et al., 2010</i>	277
	<i>CHAT – Checklist for Autism in Toddlers (Baron-Cohen et al., 1992)</i>	280
	<i>Screeningový dotazník M-CHAT-R/F (Robins, Fein, Barton, 2009)</i>	280
	<i>Dotazník M-CHAT pro rodiče:</i>	283
	<i>DACH-R (Dětské autistické chování; Thorová, 2003; Šporclová, 2015)</i>	284

7.2	Struktura psychologického vyšetření	290
	<i>Vyšetření dítěte</i>	290
	<i>Vyšetření dospělého člověka s PAS</i>	295
8	Diferenciální diagnostika	297
8.1	Přehled některých diagnostických kategorií	299
	<i>Mentální retardace</i>	299
	<i>Syndrom fragilního X chromozomu</i>	301
	<i>Downův syndrom</i>	302
	<i>Tuberózní skleróza</i>	303
	<i>Epilepsie</i>	304
	<i>Schizofrenie</i>	305
	<i>Porucha aktivity a pozornosti (ADHD), porucha pozornosti bez hyperaktivity (ADD)</i>	307
	<i>Obsedantně-kompulzivní porucha (OCD)</i>	308
	<i>Elektivní mutismus</i>	311
	<i>Poruchy emocí, nálad a afektivity</i>	311
	<i>Porucha se stereotypními pohyby</i>	313
	<i>Tourettův syndrom, tikové poruchy</i>	313
	<i>Porucha opozičního vzdoru</i>	315
	<i>Reaktivní porucha příchyllosti v dětství</i>	315
	<i>Vývojové poruchy řeči (vývojové dysfázie) – receptivní porucha řeči, expresivní porucha řeči, smíšená porucha řeči</i> . . .	316
	<i>Landauův-Kleffnerův syndrom</i>	316
	<i>Schizoidní porucha a jiné poruchy osobnosti</i>	317
	<i>Schizotypní porucha</i>	318
	<i>Rettův syndrom</i>	319
	<i>Jiné nejisté diagnostické kategorie</i>	320
8.2	Nejčastější diferenciálnědiagnostické omyly u poruch autistického spektra	324
	<i>A. U dítěte se vyskytuje ještě jiná porucha, která zamlžuje primární diagnózu a svádí diagnostika pouze jedním směrem</i>	324
	<i>B. Symptomy poruchy autistického spektra jsou nesprávně interpretovány jako projevy jiné poruchy, obvykle hodnoceny jako atypické</i>	326
8.3	Diferenciální diagnostika autismu a Aspergerova syndromu	328
9	Neurobiologie, neuropsychologie, kognitivní psychologie a jejich vztah k PAS	329
	<i>Neurobiologické hledisko</i>	329
	<i>Neuropsychologické hledisko</i>	331

	<i>Funkční specializace hemisfér a předpokládaný vztah k PAS</i>	333
	<i>Intelligence a nerovnoměrný vývoj u poruch autistického spektra</i>	335
	<i>Autismus a poruchy intelektu</i>	338
	<i>Ostrůvkovitě schopnosti, géniové a děti s nadprůměrným intelektem</i>	339
	<i>Neschopnost metareprezentace aneb Hyperrealismus autismu</i>	342
10	Psychologické teorie	345
10.1	Kognitivní teorie	346
	<i>Teorie mysli (Baron-Cohen et al., 1985)</i>	346
	<i>Teorie oslabené centrální koherence (Frith, Shah, 1983, 1989, 1993; Happe, 1994)</i>	363
	<i>Teorie deficitu exekutivních funkcí (Ozonoff, 1991; Russell, 1997)</i>	366
	<i>Teorie empatizující a systematizující mysli (E-S teorie, Baron-Cohen, 1997, 2002, 2003)</i>	369
10.2	Emoční teorie	370
	<i>Teorie intersubjektivit (Hobson, 1989, 1991)</i>	370
10.3	Eklektický přístup, syntéza názorů	371
11	Problematika péče o děti s PAS v ČR	373
11.1	Z historie	373
11.2	Současná situace, nutnost systémové změny	374
	<i>Občanská sdružení</i>	374
	<i>Raná péče pro děti s autismem</i>	376
	<i>Předškolní zařízení</i>	376
	<i>Odklad školní docházky</i>	378
	<i>Vzdělávání ve speciální třídě pro děti s poruchami autistického spektra</i>	379
	<i>Děti integrované ve speciálních školách a třídách</i>	380
	<i>Děti integrované v běžných školách</i>	380
	<i>Běžná, nebo speciální škola?</i>	381
	<i>Děti integrované na středních školách</i>	382
	<i>Vysoké školy</i>	384
	<i>Pobytová zařízení</i>	384
	<i>Odborné poradenství</i>	386
	<i>Lékařská péče</i>	387
11.3	Největší úskalí péče v České republice	388
11.4	Legislativa a možnosti podpory rodin pečujících o dítě (osobu) s PAS	389
	<i>Školská legislativa</i>	389

	<i>Krajský koordinátor</i>	390
	<i>Možnosti sociální podpory státu u lidí s PAS</i>	391
	<i>Zdravotní pojišťovny</i>	397
	<i>Projekty neziskových organizací</i>	397
12	Intervence u lidí s poruchou autistického spektra	399
12.1	Na důkazech založená praxe	400
	<i>Strukturované učení</i>	402
	<i>TEACCH program (Schopler, 1972; Mesibov, 2006)</i>	403
	<i>Aplikovaná behaviorální analýza, intenzivní raná intervenční terapie</i>	406
	<i>Komunikační terapie (augmentativní a alternativní komunikace)</i>	408
	<i>Logopedická péče</i>	410
	<i>Herní a interakční terapie</i>	411
	<i>Muzikoterapie</i>	412
	<i>Terapie s asistencí zvířat</i>	412
	<i>Relaxace</i>	414
	<i>Aktivity</i>	414
	<i>Arteterapie</i>	415
	<i>Ergoterapie</i>	415
	<i>Fyzioterapie a pohybová aktivita</i>	416
	<i>Senzorická integrační terapie</i>	416
	<i>Dobrá atmosféra v rodině</i>	416
	<i>Rodinná psychoterapie</i>	417
	<i>Komunitní bydlení</i>	417
	<i>Integrativní přístup</i>	417
	<i>Farmakoterapie</i>	418
12.2	Co nefunguje? Zázraky!	419
	<i>Terapie volbou, Son Rise program (Option therapy)</i>	419
	<i>Facilitovaná terapie</i>	421
	<i>Rodičovské chování a postoje jako příčina autismu u dítěte, psychoanalytický přístup</i>	422
	<i>Dietetická opatření</i>	425
	<i>Homeopatika a metody léčitelů vyléčí autismus</i>	426
	<i>Terapie pevným objetím (Holding therapy)</i>	427
13	Rodina a dítě s autismem	429
13.1	Reakce rodiny na sdělení diagnózy	429
	<i>1. Období sdělení diagnózy, šok</i>	429
	<i>2. Zapojení obranných mechanismů</i>	430
	<i>3. Depresivní období v přijímání diagnózy</i>	433

4. Kompenzované období	433
5. Období životní rovnováhy, přebudování hodnot	433
13.2 Postoje, které ztěžují adaptaci	435
<i>Hyperprotektivita</i>	435
<i>Odmítání dítěte</i>	435
<i>Přetrvávající vztek</i>	435
<i>Zpochybňování diagnózy a tíže problémů</i>	435
<i>Nutková péče o děti vede k vyčerpání</i>	436
<i>Problematické individuální charakteristiky členů rodiny,</i> <i>kvalita vztahů a klima v rodině</i>	436
<i>Sociálně-ekonomická situace v rodině</i>	437
<i>Krizová období</i>	437
13.3 Další důležité aspekty	437
<i>Sdělení diagnózy ze strany odborníka</i>	437
<i>Sourozenecká problematika</i>	437
<i>Nácvik obhajoby dítěte na veřejnosti</i>	439
<i>Zátěž rodiny, informovanost o speciálních přístupech</i>	440
Závěr	443
Literatura	447
Příloha 1	
Krajské koordinátorky (projekt MŠMT)	475
Příloha 2	
Adresář občanských sdružení a zařízení, která se zabývají problematikou PAS	477
Mateřské školy, dětské skupiny a školy	477
Další organizace	483
Raná péče	485
Zdravotnická zařízení	486
Rejstřík jmenný	487
Rejstřík věcný	489